

AN —

OG SAMFUNN

integrrert studiehefte i seks enheter om
ten Japan — faglig, metodisk og pedagogisk
ettelagt for gruppe- og seminaropplegg,
til sær oppgaver m. m.

Pris kr. 12,—

Kan bestilles fra

**NORSK UTENRIKSPOLITISK
INSTITUTT**

3, 56 79 70
1

Postboks 8159, Oslo Dep.
Bankgiro 4258693/661

Knut Midgaard:

Teori om internasjonale forhandlinger

Forhandlingene 1958—59 om kvoteregulering av
hvalfangsten i Antarktis

IV. Analyse

e. Forhandlingene om Sovjets kvote

Forhandlingene om Sovjetunionens kvote sto i en særstilling i hvalfangstforhandlingene i 1958/59. For det første var det meldingen om Sovjets planlagte utvidelse av fangstflåten som ga støtet til Londonkonferansen. For det annet sto supermakten Sovjet i en særstilling politisk. Det var åpenbart at man for å få russerne til å akseptere en ordning med nasjonale kvoter, måtte innrømme dem en kvote som var langt større enn landets tradisjonelle fangstandel. Det var derfor naturlig at man avgjorde spørsmålet om Sovjets kvote først.

På grunn av sitt moderne utstyr og på grunn av sitt økonomiske system ville Sovjet, dersom de andre fangstnasjonene ble stående i Konvensjonen, øyensynlig ha mulighet for å drive alle disse, bortsett fra Japan, ut av fangsten. Frykten for at dette skulle skje, var et sentralt trekk ved situasjonen. Samtidig var russerne klar over at Norge med stor sannsynlighet ville melde seg ut av Konvensjonen hvis man ikke kom frem til en avtale. Dette forhold bidro til å skape balanse i bildet. Med sin klare interesse av varig fangst ville russerne ha mye å tape på en steil holdning som førte til brudd. På den annen side ville trolig det å kunne utnytte sine nybygginger bety mye for dem. Derfor hadde de også mye å vinne på en relativt hard linje sammenlignet med en ettergivende linje. På sin side ville for store innrømmelser fra de andre fangstlandenes side føre disse opp i så store vanskeligheter rent økonomisk og dessuten forekomme så urimelig at også de hadde mye å vinne på en relativt fast linje.

Disse betraktningene er antydende. Men både deres retning og selve det forhold at det må ha vært vanskelig å få et mer presist bilde av partenes mulige gevinst og mulige tap ved forskjellige strategikombinasjoner, peker i retning av at begge parter måtte være forsiktige: bare krav og tilbud som fremsto som rimelige, kunne bli vedtatt.

(De to tidligere delene av undersøkelsen er offentliggjort i *Internasjonal Politikk* nr. 2 og 4 / 1973).

Den kvoten som ble vedtatt, 20 %, kunne virke rimelig for det første fordi den ga russerne 5 % pr. ekspedisjon, dvs. omlag den gjennomsnittlige kvote pr. ekspedisjon totalt (litt mer). Men om dette hadde vært det eneste kriteriet, ville Sovjet ha kunnet skaffe seg en større kvote ved bare å melde om ytterligere nybygninger. Når kvoten på 20 % kunne fortone seg som rimelig, trass i at den innebar en svært utvidelse i forhold til landets tradisjonelle fangstandel, var det antagelig også fordi landet derved fikk $\frac{1}{5}$ av den fangst de 5 fangstland skulle dele; også i denne henseende representerte altså kvoten et gjennomsnittstall.

Også måten man nådde frem til det endelige resultat på, er av interesse: Sovjetunionens representant avsto selv fra å komme med noe forslag eller krav; han nøyde seg med å reagere på forslag fra den annen part, dvs. fra den norske industriminister Gustav Sjaastad. En mulig delforklaring på dette forhold ligger i den ikke helt urimelige oppfatning at det var opp til initiativtakerne å fremsette forslag; disse fikk akseptere at Sovjet nøyde seg med å reagere på forslagene. Russerne kan selv ha hatt den oppfatning; eller de kan ha spilt på den. Uansett hvordan dette spørsmål skal vurderes, talte åpenbart gode strategiske grunner for at Sovjet burde opptre slik det gjorde.

Det forelå to andre alternativ, men de var begge lite forlokkende. For det første kunne russerne kreve den kvote de selv fant rimelig. I så fall risikerte de at motparten satte et dårligere tilbud opp mot deres krav. De måtte da enten gjøre en innrømmelse eller ta den belastning det er å stå ubøyelig på sitt krav. Belastningen ville, synes det, måtte være spesielt stor i denne saken hvor det dreide seg om en drastisk økning av russernes fangstandel.

For det annet kunne Sovjet, for å unngå å måtte stå ubøyelig på sitt krav, beregne seg et prutningsmonn. Det kunne f. eks. plusse 6 % på statsråd Sjaastads tilbud på 16 %, og foreslå 22 %. Imidlertid ville det å fremsette et så høyt krav — eller et enda høyere krav — også være en belastning; et slikt krav kunne til og med virke som en provokasjon og sette forhandlingene i fare.

Disse vanskene unngikk man ved å avvise Sjaastads forslag på 16 % med den begrunnelse at Sovjet kom til å bygge 3 og ikke bare 2 nye ekspedisjoner, hvorpå Sjaastad altså foreslo 20 %.

Den sovjetiske representant som viste til de sovjetiske ekspedisjoners fangstkapasitet, fremholdt at hans land hadde vist moderasjon ved å akseptere en kvote på 20 %. Det kan i den forbindelse være grunn til å merke seg at Sovjet i 1966, da kvoteavtalen var utløpt og

ble vedtatt, 20 %, kunne virke rimelig for det første. Russerne 5 % pr. ekspedisjon, dvs. omlag den gjennomførte ekspedisjon totalt (litt mer). Men om dette hadde vært kriteriet, ville Sovjet ha kunnet skaffe seg en større kvote om ytterligere nybygninger. Når kvoten på 20 % ser seg som rimelig, trass i at den innebar en svært stor belastning til landets tradisjonelle fangstandel, var det antageligvis det derved fikk 1/3 av den fangst de 5 fangstlandene hadde fått. Denne henseende representerte altså kvoten et gjennomsnitt.

Men nådde frem til det endelige resultat på, er av innens representant avsto selv fra å komme med noe som han nøyde seg med å reagere på forslag fra den norske industriminister Gustav Sjaastad. En grunn på dette forhold ligger i den ikke helt urimelige oppfatning at initiativtakerne å fremsette forslag; disse ble avvist av Sovjet nøyde seg med å reagere på forslagene. Russerne hadde den oppfatning; eller de kan ha spilt på den oppfatning at dette spørsmål skal vurderes, talte åpenbart gode argumenter for at Sovjet burde opptre slik det gjorde.

Et tredje alternativ, men de var begge lite forlokkende. Det kunne russerne kreve den kvote de selv fant rimelig. Men de ville at motparten satte et dårligere tilbud opp mot dem. De ville da enten gjøre en innrømmelse eller ta den belastningen ubøyeelig på sitt krav. Belastningen ville, synes det, bli stor i denne saken hvor det dreide seg om en draspartens fangstandel.

Men kunne Sovjet, for å unngå å måtte stå ubøyeelig på sitt krav, et prutningsmonn. Det kunne f. eks. plusse 6 % på tilbudet på 16 %, og foreslå 22 %. Imidlertid ville det vært et høyt krav — eller et enda høyere krav — også være et høyt krav kunne til og med virke som en provokasjon for de russene i fare.

Men gikk man ved å avvise Sjaastads forslag på 16 % ville det vise at Sovjet kom til å bygge 3 og ikke bare 2 nye fangstland på Sjaastad altså foreslo 20 %.

Men representant som viste til de sovjetiske ekspedisjonene, fremholdt at hans land hadde vist moderasjon i sin kvote på 20 %. Det kan i den forbindelse være interessant å se at Sovjet i 1966, da kvoteavtalen var utløpt og

det skulle forhandles om en ny kvotefordeling, krevde en tredjedel av den totale kvoten. Ettersom det på det tidspunkt var bare tre nasjoner tilbake på feltet, nemlig Norge, Japan og Sovjet, baserte Sovjet seg her på samme kriterium som i 1958. Imidlertid måtte russerne bøye noe av, og oppnådde 30,48 %.

f. Forhandlingene om Japans, Nederlands, Norges og Storbritannias kvoter

1. Forhandlingssituasjonen: regjeringsforhandlinger versus forhandlinger på selskapsplan

Som nevnt i historikken (s. 459 f.) stilte japanerne og nederlenderne seg skeptisk til regjeringsforhandlinger om kvotespørsmålet. De første forhandlingsrundene ble da også gjennomført på selskapsplan: de norsk-japanske forhandlingene i Tokyo 18.—24. februar og de norsk-japansk-britiske forhandlingene i Oslo 24.—25. april, som først og fremst var norsk-japanske. I Tokyo i mai og i London i juni foregikk forhandlingene skiftvis på selskapsplan, regjeringsplan og et kombinert regjerings- og selskapsplan.

Japanernes uvilje mot å føre forhandlingene på regjeringsplanet er av særlig interesse. Den kan ha hatt sammenheng med et sterkt ønske om å utnytte Japans høyere lønnsomhet til å ordne kvotespørsmålet gjennom kjøp av kokerier og materiell eller gjennom kompensasjonsordninger for opplegg av materiell. Private forhandlinger var den naturlige ramme for fremstøt i den retning. Imidlertid var private forhandlinger ikke noen *tilstrekkelig* betingelse for at kjøp av materiell eller kompensasjon for opplegg skulle bli et reelt forhandlingstema. De britiske og norske forhandlere måtte ha fullmakt til å føre drøftinger om dette tema. I Norge hadde selskapene regjeringens fulle støtte i forsøket på å løse kvotespørsmålet gjennom kjøp av «Willem Barendsz». Men bl. a. av hensyn til sysselsettingen hadde regjeringen besluttet at salg eller opplegg av norske ekspedisjoner ikke kunne være gjenstand for forhandlinger. Kanhende ville Japans mulighet for å utvirke opplegg av norske ekspedisjoner ha vært større dersom man hadde fått myndighetsforhandlinger — eller et innslag av dette — på et tidligere tidspunkt — og med en norsk forhandlingsleder eller forhandlingskontakt som sto regjeringen virkelig nær. Som vi senere skal se, kunne muligens direkte forhandlingskontakt mellom utenriksdepartementene ha rommet muligheter.

2. Forhandlingssituasjonen: noen sentrale situasjonselementers betydning

De sterkt motstridende interesser som forelå i hvalfangsten, gjorde det sannsynlig at innslaget av tautrekking i forhandlingene ville bli ganske sterkt. Det forhindrer ikke at forsøket på å påvirke motparten gjennom rimelighetsargumenter også kunne gjøre seg gjeldende. Et viktig trekk ved forhandlingssituasjonen var at noen rimelighetsargumenter ville være egnet til å svekke, mens andre ville være egnet til å styrke en parts forhandlingsposisjon dersom forhandlingene fikk karakter av tautrekkingsforhandlinger.

Vi skal prøve å belyse dette forhold noe nærmere idet vi tar utgangspunkt i den forutsetning Harsanyi i sin diskusjon av Nash-kriteret har gjort om forhandlingsstyrke (jfr. redegjørelsen under b. 6 i dette kapitlet): den aktør må gi seg, eller gjøre en innrømmelse, som antas å ha det minst gunstige forholdet mellom mulig gevinst og mulig tap ved å stå steilt på sitt krav.

Denne forutsetning gir oss først og fremst grunn til å kartlegge aktørenes kortsiktige og langsiktige interesser i hvalfangsten. I den grad en aktør har sterke *kortsiktige* interesser i fangsten, vil nemlig selv små innrømmelser være kostbare, med den følge at *tilbøyeligheten* til å foretrekke brudd med mulighet for å fange mye over kortere tid, øker. På den annen side vil sterke *langsiktige* interesser først og fremst gjøre forhandlingsbrudd, med øket desimering av fangstgrunnlaget, til et kostbart utfall. Mens sterke kortsiktige interesser *styrker* en aktørs posisjon i tautrekkingsforhandlinger av denne type, vil altså sterke langsiktige interesser *svekke* hans posisjon.

I rimelighetsorienterte forhandlinger vil både kortsiktige og langsiktige, men kanskje især langsiktige, interesser styrke en parts forhandlingsposisjon. Det forhold at sterke langsiktige interesser i tautrekkingsforhandlinger av denne type bidrar til å svekke en aktørs forhandlingsposisjon, kan derfor bringe en aktør med slike interesser inn i et dilemma når det gjelder hvilke argumenter han skal benytte. Det kan meget vel tenkes at en aktør, fordi han må avstå fra å bruke sitt viktigste argument, velger å knytte sin forhandlingsposisjon til et enkelt og tilsynelatende naturlig prinsipp som bevarelse av den tradisjonelle fangstandel.

Også aktørenes «størrelse», dvs. antallet av ekspedisjoner og andelen i den totale fangst, kan spille en rolle i tautrekkingsforhandlinger der aktørenes forhandlingsstyrke er bestemt av forholdet mellom mulig gevinst og mulig tap ved å stå steilt på sitt krav. La oss først merke

nde interesser som forelå i hvalfangsten, gjorde det umulig å få gjennomført av tautrekking i forhandlingene ville bli ganske vanskelig. Det er ikke at forsøket på å påvirke motparten gjennom å gjøre seg gjeldende. Et viktig trekk i forhandlingsposisjonen var at noen rimelighetsargumenter ville bli akseptert, mens andre ville være egnet til å styrke en viss posisjon dersom forhandlingene fikk karakter av forhandlinger.

En analyse av dette forholdet noe nærmere idet vi tar utgangspunkt i forutsetning Harsanyi i sin diskusjon av Nashs forhandlingsstyrke (jfr. redegjørelsen under b. 6) viser at en aktør må gi seg, eller gjøre en innrømmelse, som gir en viss gevinst dersom forholdet mellom mulig gevinst og kostnad er steilt på sitt krav.

En analyse gir oss først og fremst grunn til å kartlegge de korte og langsiktige interesser i hvalfangsten. I den sterke *kortsiktige* interesser i fangsten, vil nemlig disse være kostbare, med den følge at tilbøyeligheten til å gi seg med mulighet for å fange mye over kortere tid, vil være sterkt *langsiktige* interesser først og fremst i forbindelse med økt desimering av fangstgrunnlaget, og ikke minst. Mens sterke *kortsiktige* interesser styrker en aktørs forhandlingsposisjon, vil altså sterke *langsiktige* interesser svekke hans posisjon.

I forhandlinger vil både *kortsiktige* og *langsiktige* interesser styrke en parts forhandlingsposisjon. Det forhold at sterke *langsiktige* interesser i tautrekking bidrar til å svekke en aktørs forhandlingsposisjon kan derfor bringe en aktør med slike interesser inn i en vanskelig posisjon. Det gjelder hvilke argumenter han skal benytte. Det kan være vanskelig for en aktør, fordi han må avstå fra å bruke sine sterke interesser å knytte sin forhandlingsposisjon til et enkelt argument, nemlig naturlig prinsipp som bevarelse av den tradisjonelle

«størrelse», dvs. antallet av ekspedisjoner og andelen av fangsten, kan spille en rolle i tautrekkingsforhandlinger. Forhandlingsstyrke er bestemt av forholdet mellom mulig gevinst og tap ved å stå steilt på sitt krav. La oss først merke

oss at en nasjon som har en stor andel av fangsten og der relativt mange er sysselsatt i hvalfangstindustrien, vil stå svakt i tautrekkingsforhandlinger i den grad forhandlingsbrudd antas å medføre omstillingsproblemer. På den annen side vil den stå sterkt i den grad det er de innrømmelser som kreves av den, sammen med de nedskjæringer i totalkvoten som den eventuelt vil måtte gå med på siden, som krever en smertefull omstillingsprosess. La oss videre merke oss at en nedskjæring på én ekspedisjon, under ellers like forutsetninger, vil være mindre smertelig for en aktør med mange ekspedisjoner enn for en aktør med få. Forsåvidt skulle det å ha få ekspedisjoner tilsi forhandlingsstyrke både i rimelighetsorienterte forhandlinger og i tautrekkingsforhandlinger. Avgjørende vil her være om det er selskapene eller nasjonene som oppfattes som de relevante aktører.

Vi har hittil knyttet våre betraktninger til *aktørenes* interesser. I forhandlinger ble imidlertid også de *globale* interesser trukket inn i argumentasjonen for nasjonale krav, idet flere land la vekt på hvor godt råstoffet ble utnyttet. Det synes som om et slikt prinsipp må tillegges atskillig vekt i rimelighetsorienterte forhandlinger. Det kan også være relevant i tautrekkingsforhandlinger. Om en aktør legger stor vekt på prinsippet, kan det nemlig påvirke hans preferanser og nyttefunksjon på en avgjørende måte. Hvis han *offisielt* har argumentert ut fra dette prinsippet, kan det virke som selvbinding og strategisk nøkkel. Hvis omvendt et krav han har fremsatt, er blitt *imøtegått* med et slikt argument, kan det være en svær belastning å insistere på kravet; dvs. den mulige gevinst ved å gjøre det kan være blitt redusert.

Den *oppfatning* aktørene har av hverandre i de henseender som er omtalt ovenfor, er åpenbart av betydning i tautrekkingsforhandlinger. La oss merke oss at tidligere forhandlinger kan ha påvirket deres «image», mer spesielt bildet av deres evne og vilje til å tvinge sin vilje igjennom.

3. Forhandlingsforløpet

a. Forhandlingene på selskapsplan i Tokyo 18.—24. februar og i Oslo 24. og 25. april

Tre varianter av forhandlingstemaet var gjenstand for drøftelser på disse to møtene. For det første fant det sted drøftelse om kvotene kort og godt, målt i blåhvalenheter. For det annet diskuterte man muligheten av en kvotefordeling kombinert med kompensasjon for opplegg av norske ekspedisjoner. For det tredje forhandlet man om en kvotefordeling kombinert med felleskjøp av «Willem Barendsz II». Kompensasjon for norske opplegg ble også diskutert i den forbindelse.

Spørsmålet om kvotefordelingen isolert ble drøftet først. På det første møtet i Tokyo uttalte den japanske delegasjonsleder at japanerne foretrakk fri konkurranse, men var villig til å diskutere kvoter forutsatt at de kunne få seg tildelt en kvote som ga grunnlag for økonomisk drift.

Japanerne fremsatte krav om 4900 enheter (5 kokerier på 850 og ett på 650) og viste til gjennomsnittsfangsten for de siste fem sesonger. På norsk side bemerket man at dette kravet bare ville gi Norge 4100 enheter for 9 ekspedisjoner. Den japanske delegasjonsleder, som uttrykte forståelse for Norges stilling, sa at japanerne forutsatte at Nederland og Storbritannia skulle få 650 enheter pr. ekspedisjon. (Det ville gi 4500 til Norge.) Den norske delegasjonsleder bemerket at de andre landene ville øke sin fangst tilsvarende, hvis japanerne valgte å fange mer enn det Sjaastad hadde foreslått. Det ville gi en økt fangst på minst 3000 enheter.

Senere tok japanerne opp muligheten av å kombinere spørsmålet om kvotefordeling med japansk kompensasjon til norske rederier for opplegg av norske ekspedisjoner. Bakgrunnen for dette utspillet var de norske selskapenes forslag sommeren 1958 om et fellesfinansiert opplegg av tre norske ekspedisjoner. Japanerne hadde opprinnelig stilt seg avvisende, idet de sa at de gikk inn for fri konkurranse og derfor var prinsipielt imot å yte erstatning for opplegg. Nå sa de seg imidlertid villig til å delta i en kompensasjonsordning. Med 16 ekspedisjoner ute ville det bli 750 enheter i gjennomsnitt. I tillegg til dette måtte Japan til sammen ha 350—400 enheter. Men dette tillegg ville muligens bare være nødvendig i en treårsperiode.

Den norske delegasjonsleder svarte at han ikke hadde fullmakt til å diskutere opplegg av kokerier. Men selv om den norske regjering og de norske selskaper skulle være interessert, var det ingen mulighet for å etterkomme ønsket om et tillegg på 350—400 enheter.

Det var den norske delegasjonsleder som brakte muligheten av kjøp av «Willem Barendsz» på bane i Tokyo. Bakgrunnen var at et samspill mellom de norske selskaper og statsråd Sjaastad hadde ført til et strengt hemmelig møte mellom Sjaastad og tre representanter for de nederlandske myndigheter i Oslo om kjøp av «Willem Barendsz»; tanken på nederlandsk side var å prøve å presse hvalfangstselskapet til salg. Japanerne sa seg først uinteressert i felleskjøp. Men på norsk side fastholdt man at det bare kunne bli tale om en økning av den japanske kvote dersom «Willem Barendsz» ble kjøpt i fellesskap. Det hele endte med at japanerne uttrykte sterk interesse for prosjektet. På møtet i

b. Forhandlingene i Tokyo i mai 1959

I løpet av dagene 20.—22. mai ble det holdt en rekke møter med deltagelse av Japan, Nederland, Norge og Storbritannia. I tillegg ble det også holdt et møte mellom norske og japanske deltagere. Som nevnt tidligere ble det holdt forskjellige typer av møter. Etter et åpningsmøte på regjeringsplan gikk man over til å diskutere kvotene på selskapsplan og deretter i engere utvalg. Man gikk så over til et møte med deltagere både fra myndigheter og selskaper, for så å fortsette på regjeringsplan. Til slutt et møte på både regjerings- og selskapsplan.

I innledningen til disse forhandlingene prøvde hvert av landene å vise at dets krav var uttrykk for moderasjon. Det vakte en del oppmerksomhet at Norge, som nå la statistikken for de siste 3 år til grunn, krevde mer enn vi hadde gjort på møtet i London foregående høst. Etter først å ha antydte 5231 enheter foreslo Jahn 5100 (mot 5045 foregående høst). Jahn reagerte imidlertid raskt på kommentarene ved å antyde 5000 enheter istedet for 5100. Han sa han ville telegrafere etter ny instruks.

Japanerne uttalte innledningsvis at de foretrakk fri konkurranse, men hadde gått med på en kvoteordning for samarbeidets skyld. På grunn av de store forpliktelsene i avdrag og renter, som skyldtes de store investeringene man hadde foretatt, var 4900 blåhvalenheter nødvendig for lønnsom drift. Japan var imidlertid villig til å kjøpe en del enheter.

Japanerne skulle under hele konferansen komme til å stå fast på kravet om 4900 enheter, samtidig som de understreket at kravet ikke var endelig; og de skulle gjenta sine argumenter stadig på ny. Med henvisning til de norske rederes forslag året før om fellesfinansiering av opplegg av tre ekspedisjoner, fremholdt de atter og atter, til tross for konsekvent og til dels kraftig avvising, at de hadde trodd det var mulig å kjøpe en del av den norske kvoten, og at det var grunnen til at de hadde innlatt seg i forhandlinger.

Representanten for de britiske redere, H. K. Salvesen, prøvde å bygge bro mellom det norske og det japanske standpunkt. Etter at Norge hadde gått ned fra 5100 til 5000 enheter, uttalte han at Norge nå hadde gjort en vesentlig innrømmelse. Han spurte om ikke japanerne kunne godta 4350 enheter, og henviste til at de i april indirekte hadde akseptert 4230 enheter i forbindelse med et mulig kjøp av «Willem Barendsz» (4750 ÷ 520). Dette førte imidlertid ikke frem.

Det kom også et annet interessant utspill fra britisk side. Den britiske regjeringsrepresentant foreslo at Norge og Japan skulle bli enige

i Tokyo i mai 1959

20.—22. mai ble det holdt en rekke møter med deltagere fra Nederland, Norge og Storbritannia. I tillegg ble det holdt møter mellom norske og japanske deltagere. Som nevnt ble det holdt forskjellige typer av møter. Etter et åpningsmøte gikk man over til å diskutere kvotene på selvsaker i engere utvalg. Man gikk så over til et møte med deltagere fra myndigheter og selskaper, for så å fortsette på et møte med slutt et møte på både regjerings- og selskapsplan. Til disse forhandlingene prøvde hvert av landene å uttrykke uttrykk for moderasjon. Det vakte en del oppmerksomhet, som nå la statistikken for de siste 3 år til grunn, hadde gjort på møtet i London foregående høst. Japan antydet 5231 enheter foreslo Jahn 5100 (mot 5045) og Jahn reagerte imidlertid raskt på kommentarene ved å foreslo 5100 enheter istedet for 5100. Han sa han ville telegrafere

innledningsvis at de foretrakk fri konkurranse, og at de hadde på en kvoteordning for samarbeidets skyld. På grunn av forpliktelsene i avdrag og renter, som skyldtes de som man hadde foretatt, var 4900 blåhvalenheter som drift. Japan var imidlertid villig til å kjøpe en

under hele konferansen komme til å stå fast på 4900 enheter, samtidig som de understreket at kravet ikke skulle gjenta sine argumenter stadig på ny. Med norske rederees forslag året før om fellesfinansiering av ekspedisjoner, fremholdt de atter og atter, til tross for delvis kraftig avvisning, at de hadde trodd det var en del av den norske kvoten, og at det var grunnen til at de hadde seg i forhandlingene.

Før de britiske redere, H. K. Salvesen, prøvde å uttrykke det norske og det japanske standpunkt. Etter at de hadde foreslo fra 5100 til 5000 enheter, uttalte han at Norge hadde foreslo en vesentlig innrømmelse. Han spurte om ikke japanerne foreslo 4350 enheter, og henviste til at de i april indirekte hadde foreslo 4300 enheter i forbindelse med et mulig kjøp av «Willem» (4300 ÷ 520). Dette førte imidlertid ikke frem.

Et annet interessant utspill fra britisk side. Den britiske representant foreslo at Norge og Japan skulle bli enige

om en deling av 9000 enheter, og at Storbritannia og Nederland skulle dele de resterende 3000. Hva disse siste angikk, kunne han tenke seg 801 enheter til Nederland og 2199 enheter til Storbritannia. En klar antydning av villighet til innrømmelser!

Denne antydning av en løsning som ville gi Nederland 6 %, førte imidlertid ikke frem. Nederland holdt fast ved sine 1200 enheter, og den nederlandske regjeringsrepresentant sa at regjeringen hverken ville eller kunne tvinge hvalfangstselskapet til å godta en kvote på omkring 5 %. Karakteristisk for Nederlands profil i disse forhandlingene var forøvrig at deres representanter allerede på et ganske tidlig tidspunkt foreslo at man, for at alle land skulle kunne få oppfylt sine krav, skulle gå ut over den gitte totalkvote på 15 000. De andre landene fant at det var for tidlig å drøfte denne muligheten. I en tosidig samtale mellom Norge og Japan antydet imidlertid japanerne en løsning som innebar at begge land fikk 4900 enheter, innenfor en totalramme på 12 750 for de fire landene.

Det er grunn til å merke seg at den norske delegasjonsleder, Gunnar Jahn, flere ganger prøvde å bringe bevegelse i forhandlingene ved å gjøre innrømmelser ut over det som alt er nevnt. Idet han gjorde klart at han handlet utenom instruksjonen og uten å ha rådført seg med delegasjonsjonen, antydet han først 4900 enheter som norsk kvote, og senere 4850. Dette, understreket han, var hans absolutte minimum.

Den britiske rederrepresentant uttalte under forhandlingene privat at han trodde Nederland ville akseptere en kvote på 900 enheter, dvs. 6 %, og at Japan ville gå med på en fordeling som ga både Norge og Japan 4500. Det siste synes det å ha vært dekning for. Etter at forhandlingene var avsluttet, spurte en av de japanske representanter et medlem av den norske forhandlingsdelegasjonen om en slik fordeling kunne være akseptabel. Dette ble imidlertid avvist.

c. Et mellomspill

I Hvalrådetets møte i juni, som ble holdt før hvalfangstkommissjonens årsmøte, var man inne på den britiske rederrepresentantens formodning om hvor langt Japan ville kunne strekke seg. Men det syntes ikke som om noen alvorlig har overveiet en ordning som ga 4500 enheter til både Norge og Japan. Derimot var man innstilt på å godta en midlertidig utvidelse av totalkvoten, hvis det kunne gi en løsning. Av spesiell interesse er et utspill fra Utenriksdepartementet, som gikk ut på at statsråd Skaug, som alt var i Washington, skulle undersøke om de amerikanske myndigheter kunne tenke seg å henstille til de fire land å fort-

sette under de gamle spilleregler ett år til. Dette utspill ble begrunnet med at man derved ville få ett år ekstra til å forhandle seg frem til en avtale. Imidlertid vant dette forslag lite gehør i Hvalrådet: man måtte i tilfelle konkurrere om en gitt kvote ett år til, og det ville svekke Norges forhandlingsposisjon.

d. Kvoteforhandlingene i London 18.—30. juni 1959

Storbritannia hadde innkalt fangstlandene til drøftelser før Kommisjonenens årsmøte. På møtet den 18. juni deltok representanter for Japan, Nederland, Norge og Storbritannia. Fra og med den 19. juni var Sovjetunionen også representert.

Det var den sovjetiske representants inntreden på arenaen som brakte bevegelse i samtalen. Det ble fremsatt en rekke forslag til kvotefordeling. Samtlige forslag forutsatte en utvidelse av totalkvoten. For det meste dreide det seg om 16 000 eller 16 500 enheter.

I disse forhandlingene økte Norge sitt krav i blåhvalenheter, slik at prosentandelen forble den samme. Det ble klart at Norge ikke ville gå under $32\frac{1}{3}\%$, dvs. den prosentandel som Jahn med forslaget om 4850 enheter hadde strukket seg til i Tokyo.

Også Storbritannia økte sitt krav, og gjorde det klart at landet ikke ville akseptere mindre enn de 14 % som var blitt antydnet i Tokyo.

Japan og Nederland derimot gjorde vesentlige innrømmelser. Japans første forslag ville gi Japan 4800 enheter innenfor en totalkvote på 16 000 enheter, dvs. 30 %. Senere ble 4750 antydnet, men innenfor en noe uklar ramme. Japan var ikke villig til å godta et sovjetisk forslag på 4750 enheter innen en totalkvote på 16 500 enheter. Dette ville ha gitt Japan 28,8 %. Det synes følgelig som om 30 %, eventuelt 30 % minus en ubetydelig brøk, var japanernes motstandspunkt.

Også Nederlands forslag medførte en reduksjon i forhold til tidligere krav, både i antall blåhvalenheter og i prosenter, nemlig til 1100 enheter av 16 500, dvs. $6\frac{2}{3}\%$.

Sovjet insisterte på at dets kvote skulle være på 20 %, uansett totalkvotens størrelse. Ellers støttet den sovjetiske representanten Norges krav, og han prøvde å presse japanerne til ytterligere innrømmelser, men uten hell.

4. Analyse av forhandlingsforløpet

a. Generelle bemerkninger

Vi må begrense analysen til Japans og Norges forhandlingsopplegg og forhandlingsadferd. Skjønt Nederlands og Storbritannias rolle, og spe-

le spilleregler ett år til. Dette utspill ble begrunnet ville få ett år ekstra til å forhandle seg frem til en ant dette forslag lite gehør i Hvalrådet: man måtte e om en gitt kvote ett år til, og det ville svekke sposisjon.

gene i London 18.—30. juni 1959

e innkalt fangstlandene til drøftelser før Kommi- i møtet den 18. juni deltok representanter for Japan, og Storbritannia. Fra og med den 19. juni var Sov- presentert.

svjetiske representants inntreden på arenaen som samtalene. Det ble fremsatt en rekke forslag til kvote forslag forutsatte en utvidelse av totalkvoten. e det seg om 16 000 eller 16 500 enheter.

gene økte Norge sitt krav i blåhvalenheter, slik at le den samme. Det ble klart at Norge ikke ville gå den prosentandel som Jahn med forslaget om 4850 ket seg til i Tokyo.

ia økte sitt krav, og gjorde det klart at landet mindre enn de 14 % som var blitt antydnet i Tokyo. nd derimot gjorde vesentlige innrømmelser. Japans gi Japan 4800 enheter innenfor en totalkvote på 30 %.

Senere ble 4750 antydnet, men innenfor en Japan var ikke villig til å godta et sovjetisk forslag en en totalkvote på 16 500 enheter. Dette ville ha Det synes følgelig som om 30 %, eventuelt 30 % brøk, var japanernes motstandspunkt.

forslag medførte en reduksjon i forhold til tidli- tall blåhvalenheter og i prosenter, nemlig til 1100 lvs. $6\frac{2}{3}$ %.

å at dets kvote skulle være på 20 %, uansett total- llers støttet den sovjetiske representanten Norges e å presse japanerne til ytterligere innrømmelser,

ndlingsforløpet

ninger

ysen til Japans og Norges forhandlingsopplegg og skjønt Nederlands og Storbritannias rolle, og spe-

sielt betydningen av Nederlands holdninger og krav, ikke må under- vurderes, var Japan og Norge de sentrale aktører; og det var først og fremst Japan Norge måtte komme til forståelse med.

b. Japan

I gjennomgåelsen av forhandlingsforløpet nevnte vi at en av de japan- ske representanter etter Tokyo-møtet i mai hadde antydnet at en ord- ning med 4500 til Norge og 4500 til Japan kunne være akseptabel.

Vi vil prøve å begrunne den hypotese at 4500 blåhvalenheter, innen- for en totalkvote på 15 000, eller 30 %, var et akseptabelt resultat for Japan. Mer spesielt vil vi prøve å begrunne at deres minimumspunkt eller motstandspunkt har vært enten 30 %, eller et tilsvarende antall blåhvalenheter, eller en kvote som representerte en nærmest symbolsk reduksjon i forhold til denne andel. Videre vil vi argumentere for at deres forhandlingsmål eller maksimumsmål neppe har vært vesentlig høyere, iallfall ikke etter hvert som forhandlingene skred frem. Ja- panerne kan muligens helt til å begynne med ha hatt et håp om 4900 enheter, men dette tall er forholdsvis raskt blitt redusert.

Allerede under samtalene i Tokyo i februar ble tallet 4500 an- tydet på japansk side. Da den norske forhandlingsleder mot det japan- ske krav på 4900 innvendte at det ville bringe Norge ned i 4100, ble det svart at man tenkte seg britenes og nederlandernes kvoter satt til 650 enheter pr. ekspedisjon. Det ville, som alt påpekt, gi Norge en kvote på 4500.

Da japanerne foreslo å yte kompensasjon for opplegg av 3 norske ekspedisjoner, pekte de på at det ville bli 750 enheter pr. ekspedisjon med 16 ekspedisjoner i alt. Dette ville gi Norge 4500 blåhvalenheter. Kravet om et tillegg til Japan samlet på 350/400 enheter ble fremsatt på en forsiktig måte, idet det ble sagt at det muligens bare ville være nødvendig med et slikt tillegg de tre første sesongene. Det har vært tale om et maksimumsmål eller et prutningsmonn.

Under forhandlingene om felleskjøp av «Willem Barendsz» frem- satte japanerne først et forslag som forutsatte at Norge fikk 7/16, Japan 6/16 og Storbritannia 3/16 av «Willem Barendsz»s kvote, som var forutsatt lik 750 enheter. Likesom den britiske rederrepresentanten (jfr. referatet fra mai-møtet i Tokyo) finner vi det interessant å trekke de beløp som var overført fra «Willem Barendsz», fra de foreslått tall.

	Brutto		Netto:
Japan	4816	4535	(avrundet: 4500 ell. 4525)
Norge	4848	4520	(avrundet: 4500 ell. 4525)
Storbritannia	2336	2195	(avrundet: 2250 ell. 2200)

(De tilsvarende nettotall som kan ha ligget under det norske forslaget som først ble fremsatt, var 4164 (dvs. 4150) til Japan, 5007 (dvs. 5000) til Norge, og 2087 (dvs. 2100) til Storbritannia.)

Nå kan man naturligvis ikke uten videre regne med at japanerne ville være fornøyd med nettotallene. Selv om de nederlandske enheter var dyre i kjøp, må de antas å ha svart til ganske mange «gratis» enheter. Imidlertid kan forslaget bl. a. ha hatt den skisserte signalfunksjon.

Går vi til japanernes annet forslag, fremkommer det naturlig nok andre nettotall. For å imøtekomme nordmennenes ønsker foreslo japanerne her bl. a. at mer av deres kvote, som var blitt litt redusert, skulle være «kjøp» fra «Willem Barendsz»:

	Brutto:	Fra «W.B.»:	Netto:
Japan	4750	520	4230
Norge	5100	110	4980
Storbritannia	2150	120	2040

Det er to ting å merke seg ved disse tallene. For det første er det, i lys av kravet på 4900, som japanerne fastholdt under mai-møtet i Tokyo, interessant at de her eksplisitt går ned i 4750, til tross for at dette tallet inkluderer en kjøpt kvote. For det annet er det interessant at nettotallet for Japan er kommet helt ned i 4230 enheter. Det behøver ikke svekke vår hypotese om at ca. 4500 var deres motstandspunkt, men peker snarere i retning av at den kjøpte kvote ville gi god for tjeneste trass i prisen.

Som sagt ble kravet om 4900 blåhvalenheter fastholdt av Japan under mai-møtet i Tokyo. I det spesielle norsk-japanske møtet foreslo imidlertid japanerne 4900 både til Norge og til Japan innenfor en totalramme på 12 750 for de fire landene. Det ville svare til 4612 enheter innenfor en ramme på 12 000, og utgjøre 30,75 % av totalkvoten for de fem fangstland. I forhold til totalkvoten antydnet altså japanerne en klar reduksjon ned mot 30 % uten å komme i strid med sitt krav om 4900 enheter og argumentasjonen for dette kravet.

Det første forslaget Japan fremsatte i London, ga Japan 4800 enheter innenfor en totalkvote på 16 000. I absolutte tall var det bare en

Brutto	Netto:
4816	4535 (avrundet: 4500 ell. 4525)
4848	4520 (avrundet: 4500 ell. 4525)
2336	2195 (avrundet: 2250 ell. 2200)

netttotal som kan ha ligget under det norske forslagsmessig, var 4164 (dvs. 4150) til Japan, 5007 (dvs. 2087 (dvs. 2100) til Storbritannia.)

urrligvis ikke uten videre regne med at japanerne med netttotalene. Selv om de nederlandske enheter de antas å ha svart til ganske mange «gratis» enheter i forslaget bl. a. ha hatt den skisserte signalfunk-

ernes annet forslag, fremkommer det naturlig nok å imøtekomme nordmennes ønsker foreslo ja-mer av deres kvote, som var blitt litt redusert, fra «Willem Barendsz»:

Brutto:	Fra «W.B.»:	Netto:
4750	520	4230
5100	110	4980
2150	120	2040

merke seg ved disse tallene. For det første er det, 4900, som japanerne fastholdt under mai-møtet i 1900, som de her eksplisitt går ned i 4750, til tross for at de kjøpt kvote. For det annet er det interessant at kvoten er kommet helt ned i 4230 enheter. Det behøver å være en hypotese om at ca. 4500 var deres motstandspunkt, og en retning av at den kjøpte kvote ville gi god for-

retning av at den kjøpte kvote ville gi god for-

1. Det ville svare til 4900 blåhvalenheter fastholdt av Japan i Tokyo. I det spesielle norsk-japanske møtet foreslo Japan 4900 både til Norge og til Japan innenfor en kvote på 12 000, og utgjøre 30,75 % av totalkvoten for de fire landene. Det ville svare til 4612 enheter i Norge, og utgjøre 30,75 % av totalkvoten for de fire landene. I forhold til totalkvoten antydnet altså en reduksjon ned mot 30 % uten å komme i strid med japanernes krav og argumentasjonen for dette kravet.

Japan fremsatte i London, ga Japan 4800 enheter i Norge, og Japan 4800 enheter i Norge. I absolutte tall var det bare en

reduksjon på 100 enheter i forhold til Tokyo-møtet. Men i prosenter av totalkvoten var det en reduksjon fra 32 2/3 til 30; japanerne hadde m.a.o. gått ned til en kvote svarende til 4500 enheter av 15 000.

Som nevnt tidligere godtok japanerne ikke 4750 innenfor en ramme på 16 500, til tross for hardt sovjetisk press. Denne kvoten ville ha gitt dem 28,8 % svarende til 4319 enheter av 15 000, dvs. mindre enn det som ble tilbudt, 4350, som japanerne tidligere hadde avvist som uakseptabelt.

Disse tall synes å bekrefte vår hypotese om at japanernes minimumsmål eller motstandspunkt var enten 30 %, dvs. 4500 enheter av 15 000, eller en kvote som representerte en nærmest symbolsk reduksjon i forhold til denne, f. eks. 1/3 % eller 50 enheter av 15 000.

Vi antok at også deres forhandlingsmål eller maksimumsmål var i nærheten av 30 % eller 4500 enheter av 15 000, m.a.o. at japanerne ikke regnet med å kunne få vesentlig mer enn de måtte ha. Bakgrunnen for denne antagelse er for det første at de ifølge våre resonnementer meget raskt antydnet 4500 enheter som Norges kvote. Dertil kommer at japanerne neppe kunne tro at nordmennene ville akseptere en kvoteavtale som definitivt satte dem bak japanerne. Det synes som om dette i japanernes øyne måtte innebære «tap av ansikt» for nordmennene, som til og med i siste sesong hadde hatt den klart største fangst og som med sin utmelding av Hvalfangstkonvensjonen hadde tatt et drastisk skritt som i høyere grad gjorde kvoteavtalen til et prestisjespørsmål. (Jfr. det som ble sagt om å redde nordmennes ansikt i forbindelse med hvalbåtavtalen; se historikken s. 460.) Hensynet til nordmennes ansikt kunne tale for at japanerne var villige til å gjøre en symbolsk reduksjon i forhold til 30 %. Men ved en større reduksjon ville også japanernes ansikt bli et problem. Norges uklare forhandlingsprofil kan for øvrig ha gitt japanerne gode grunner til å tro at det var mulig å oppnå en kvote på 30 % eller noe mer.

Forskjellen på japanernes maksimumsmål og minimumsmål synes å være mindre knyttet til antall prosenter eller blåhvalenheter enn til den prisen de eventuelt skulle betale for opplegg av norske ekspedisjoner eller overføring av enheter.

Vi skal ikke her gå nærmere inn på japanernes argumentasjon og øvrige forhandlingsadferd; den foregående gjennomgåelse skulle være tilstrekkelig. Alt i alt synes japanerne å ha fulgt en klar og konsekvent linje. Med sine mange aktive delegater synes de å ha signalisert sitt forhandlingsmål og sin minimumsposisjon så entydig som det er mulig uten å ødelegge sjansen til å nå et mål innenfor denne rammen. De benyttet seg her av forskjellige kanaler: først og fremst de offisielle

møter, men også uformelle, private samtaler. For å forstå hvorfor japanerne ikke nådde sitt mål, er det først og fremst nødvendig å se noe nærmere på Norges forhandlingsadferd og bakgrunnen for den.

c. Norge

Vi har flere ganger hevdet at Norges forhandlingsprofil var tvetydig. Tendensen i norsk hvalfangst, tilbudene om salg og fremfor alt de norske hvalrederes forslag sommeren 1958 om fellesfinansiert opplegg av norske ekspedisjoner, kunne etterlate det inntrykk, spesielt i stater der hvalfangstnæringen øvet svært stor innflytelse på myndighetenes politikk, at Norge var innstilt på en viss nedtrapping. Redernes forslag lot seg lett utnytte som en strategisk nøkkel som gjorde 30%, eller 4500 blåhvalenheter, til en naturlig eller «nødvendig» kvote for Norge liksom for Japan. I den grad man regnet med at Norge fryktet forhandlingsbrudd, spesielt som følge av utmeldingen av Konvensjonen, var det grunn til å vente at de norske myndigheter ville ta hensyn til denne nøkkelen, selv om de skulle være sterkere imot en vestlig reduksjon av fangstinnsetningen enn rederne hadde vært i 1958.

Imidlertid hadde de norske myndigheter på London-konferansen i november 1958 innført en annen nøkkel for fordelingen av fangsten, nemlig landenes gjennomsnittlige fangst. Norges prinsipielle utgangspunkt var at alle måtte ofre for å sikre en betryggende utvikling; og grunnlaget for å måle landenes offer var ifølge det norske syn å finne i landenes faktiske fangst til dato, og ikke for eksempel i hva de kunne fange med sitt materiell, eller hvilket fangstnivå de var i ferd med å etablere seg på. Derfor kom de norske forslag til å knytte seg til fangststatistikken. Den tabell Norge la frem i 1958, bygde på de siste 11 års fangst, dog slik at man tok hensyn til utvidelsen i japansk hvalfangst og utskiftningen av den gamle «Willem Barendsz» med den nye. Denne tabell ga Norge 5045 blåhvalenheter eller 33⅓ %, og pekte derved ut 5000 enheter eller ⅓ som naturlig forhandlingsmål for Norge. Bildet av ⅓, eller 5000 enheter under en totalkvote på 15 000, som norsk forhandlingsmål, og i det hele tatt Norges vilje til å opprettholde lederstillingen, ble fastholdt i forhandlingene om fordelingen ved felleskjøp av «Willem Barendsz» for såvidt som det nettotall som svarte til det norske forslag til norsk kvote, var 5000.

Fangststatistikken var ifølge Jahn det eneste brukbare grunnlag å forhandle ut fra. Imidlertid var det vanskelig eller umulig å finne en fangststatistikk som alle aksepterte som et rettferdig utgangspunkt. Jahn var selv ikke fornøyd med å gå 10—12 år tilbake i tiden. I for-

uformelle, private samtaler. For å forstå hvorfor ja-
de sitt mål, er det først og fremst nødvendig å se noe
nes forhandlingsadferd og bakgrunnen for den.

er hevdet at Norges forhandlingsprofil var tvetydig.
k hvalfangst, tilbudene om salg og fremfor alt de
s forslag sommeren 1958 om fellesfinansiert opplegg
sjoner, kunne etterlate det inntrykk, spesielt i stater
ingen øvet svært stor innflytelse på myndighetenes
e var innstilt på en viss nedtrapping. Redernes for-
nytte som en strategisk nøkkel som gjorde 30%, eller
ter, til en naturlig eller «nødvendig» kvote for Norge

I den grad man regnet med at Norge fryktet for-
spesielt som følge av utmeldingen av Konvensjonen,
å vente at de norske myndigheter ville ta hensyn til
selv om de skulle være sterkere imot en vestlig re-
innsatsen enn rederne hadde vært i 1958.

le de norske myndigheter på London- konferansen i
anført en annen nøkkel for fordelingen av fangsten,
gjennomsnittlige fangst. Norges prinsipielle utgangs-
måtte ofre for å sikre en betryggende utvikling; og
måle landenes offer var ifølge det norske syn å finne
ke fangst til dato, og ikke for eksempel i hva de
sitt materiell, eller hvilket fangstnivå de var i ferd
y på. Derfor kom de norske forslag til å knytte seg til
Den tabell Norge la frem i 1958, bygde på de siste
slik at man tok hensyn til utvidelsen i japansk hval-
nggen av den gamle «Willem Barendsz» med den nye,
orge 5045 blåhvalenheter eller 33 $\frac{2}{3}$ %, og pekte der-
er eller $\frac{1}{3}$ som naturlig forhandlingsmål for Norge.
r 5000 enheter under en totalkvote på 15 000, som
smål, og i det hele tatt Norges vilje til å opprettholde
e fastholdt i forhandlingene om fordelingen ved fel-
n Barendsz» forsåvidt som det nettotall som svarte
lag til norsk kvote, var 5000.

en var ifølge Jahn det eneste brukbare grunnlag å
Imidlertid var det vanskelig eller umulig å finne en
m alle aksepterte som et rettferdig utgangspunkt.
e fornøyd med å gå 10—12 år tilbake i tiden. I for-

bindelse med forberedelsene til mai-møtet i Tokyo bemerket han at de
eneste tall som ga uttrykk for hva landene hadde fanget med sin da-
værende fåte, var statistikken for de siste 3 sesonger. Denne statistik-
ken var imidlertid spesielt ugunstig for britene, som hadde vært meget
uheldige de siste sesongene. For dem var 5-årsstatistikken noe mer til-
fredsstillende, men det beste for dem var å gå så langt tilbake som
overhodet mulig, dvs. bruke 12-årsstatistikken. For Nederland var
3-årsstatistikken bedre enn både 5- og 12-årsstatistikken, mens for
Japan var 5-årsstatistikken bedre enn 3-årsstatistikken. For både Ne-
derland og Japan var imidlertid siste sesong den beste.

Ved like store prosentvise reduksjoner for alle de fire land ville
3-årsstatistikken og 5-årsstatistikken gi følgende fordeling:

	Etter siste 3 års fangst:	Etter siste 5 års fangst
Japan	4159	4266
Nederland	746	637
Norge	5231	5032
Storbritannia	1884	2065

Jahn tok som vi har sett, utgangspunkt i 3-årsstatistikken på mai-
møtet i Tokyo; og det var på bakgrunn av denne statistikken, som var
spesielt gunstig for Norge, at forhandlingsdelegasjonen hadde fått be-
skjed om ikke å gå under 5100 uten å ha innhentet ny instruks. Som vi
har sett, var Jahn rask til å justere Norges tall til 5000. Bildet av dette
tall som Norges forhandlingsmål ble forsåvidt bekreftet.

Så langt kan alt ha vært klart ved begynnelsen av det viktige mai-
møtet i Tokyo. Men det var grunn til usikkerhet om hvor langt Norge
i begynnelsen var innstilt på å strekke seg for å få i stand en avtale, og
hvor langt man etter hvert kunne presse nordmennene ned.

På norsk side var spørsmålet om hvor langt ned man i verste fall
skulle kunne gå, og hvilke tilleggsbetingelser man eventuelt skulle
knytte til de siste konsesjoner, neppe blitt inngående drøftet under for-
beredelsene til forhandlingene. Hvordan kunne man på en menings-
full måte så ha nærmet seg dette spørsmålet, uten å oppgi fangst-
statistikken som grunnlag? Vi drister oss til å antyde at man på norsk
side kunne ha resonert som følger:

Norge må være villig til å ofre mer enn de andre av følgende grun-
ner: Vi er sterkt interessert i å bevare hvalfangsten som varig norsk
levevei; vi har vært initiativtagere til kvoteforhandlingene; det ville
være meget uheldig for oss å måtte forlate Hvalfangstkonvensjonen;

vi har flere gamle kokerier som i alle fall er modne for å tas ut av fangst; vår fulle sysselsettingsøkonomi vil klare å absorbere en viss avgang fra hvalfangsten; tendensen i norsk hvalfangst er registrert av vår hovedmotpart, Japan; redernes utspill sist sommer vil bli utnyttet maksimalt av Japan. La oss derfor tenke oss at hver av våre motparter tar utgangspunkt i den statistikk som er gunstigst for dem, og krever nettopp den prosent som tilkommer dem i henhold til denne statistikken. La oss så summere disse prosentene og se hva som blir igjen til oss selv. Om vi godtar dette tallet, har vi vært like generøse mot hvert av de tre landene som vi i november var mot britene.

En slik fremgangsmåte ville føre til at britene valgte 12-årsstatistikken og nederlenderne og japanerne valgte siste års statistikk. Resultatet ville bli:

	Prosent:	Blåhvalenheter ved totalkvote på 15 000
Japan	29,44	4416
Nederland	5,65	848
Storbritannia	14,88	2232
Norge	30,03	4504

En naturlig reaksjon på denne tabell ville være følgende:

Dette resultat er urimelig, først og fremst fordi britene får mer enn de aksepterte i London i november 1958. Også de er initiativtagere til kvoteforhandlingene, og til en viss grad må de finne seg i at man tar hensyn til deres dårlige fangster de siste årene. Hvis vi tar et gjennomsnitt av 7- og 8-årsstatistikken, kommer de ned på 14 % eller 2100 enheter. Om vi overfører f. eks. 52 av de enheter som derved blir ledige til nederlenderne for å stagge dem, 34 til japanerne for å sikre oss dem, og resten til oss selv, får vi:

	Prosent:	Blåhvalenheter:
Japan	29 $\frac{2}{3}$	4450
Nederland	6	900
Storbritannia	14	2100
Norge	30 $\frac{1}{3}$	4550

Et slikt minimum måtte utvilsomt føles som et stort offer i Norge. Det var ikke uten grunn at man øyensynlig fant den japanske antydning om en fordeling med 4500 til Norge og 4500 enheter til Japan urimelig, og derfor aldri tok den opp til diskusjon. Men man hadde

kokerier som i alle fall er modne for å tas ut av sysselsettingsøkonomi vil klare å absorbere en viss mengde; tendensen i norsk hvalfangst er registrert av Japan; redernes utspill sist sommer vil bli utnyttet. La oss derfor tenke oss at hver av våre motparters statistikk som er gunstigst for dem, og krever ut som tilkommer dem i henhold til denne statistikk, mere disse prosentene og se hva som blir igjen til oss. Dette tallet, har vi vært like generøse mot hvert av dem som i november var mot britene. La oss så se på de småtallene som måtte føre til at britene valgte 12-årsstatistikken og japanerne valgte siste års statistikk. Resultatet

Prosent:	Blåhvalenheter ved totalkvote på 15 000
29,44	4416
5,65	848
14,88	2232
30,03	4504

En slik ramme på denne tabell ville være følgende: En slik ramme for å sikre seg et best mulig resultat, uten å forspille sjansene til en avtale ved å vekke for store forhåpninger, krever en nærere kontakt med den konkrete situasjon. Vi avstår derfor fra det. Men det synes klart at den trygghet og den tankemessige basis som en slik gjennomtenkt nedre grense gir, åpner muligheter for en aktiv forhandlingsadferd som utnytter de forskjellige mulige kanaler og kontaktformer, og språkets mange nyanseringsmuligheter. En slik basis gir også mulighet for å prøve å styre forhandlingene mot det resultat som man selv finner mest rimelig og er villig til å argumentere for gjennom en åpen diskusjon.

La oss etter dette tankeeksperiment prøve å tenke igjennom hvilke resonnementer som kan ha ligget til grunn for Gunnar Jahns forhandlingsadferd i Tokyo. Det forhold at han i Hvalrådets møte i juni ikke forfulgte muligheten av at japanerne kunne være villige til å gå ned til 4500 enheter, tyder på at det etter hans mening ville være helt urimelig eller politisk umulig å bevege seg ned mot det minimum som vi har skissert i det foregående. Han må ha satset på at det var mulig å presse japanerne ned mot f. eks. «netttotallet» for det forslag den japanske delegasjonsleder hadde fremlagt for ham i april, 4230 enheter. Han kan ha betraktet japanernes høye krav i Tokyo, 4900, som uttrykk for en bevisst press-taktikk, som ikke utelukket at japanerne i siste omgang ville bøye av, når det ble klart at presset ikke førte frem. Han kan videre ha tenkt som følger:

For å utvirke en bevegelse i de japanske posisjoner er det nødvendig å ta flere virkemidler i bruk. På den ene side må det gjøres tindrede klart, eventuelt med kraftige virkemidler, at de må oppgi tanken om å kjøpe blåhvalenheter fra Norge ved å yte kompensasjon for opplegg av norske ekspedisjoner. I den forbindelse må det gjøres klart at norske myndigheter er opptatt av sysselsettingen i hvalfangsten og derfor aktivt vil forhindre at hvalfangsten reduseres mer enn de biologiske forhold gjør nødvendig. Dessuten må det gjøres klart at regjeringen på grunn av sjømannsorganisasjonenes sterke stilling ikke kan foreta sterke nedskjæringer. På den annen side er det nødvendig å vise for-

Prosent:	Blåhvalenheter:
29 $\frac{2}{3}$	4450
6	900
14	2100
30 $\frac{1}{3}$	4550

La oss så se på de småtallene som måtte føles som et stort offer i Norge. La oss så se på de småtallene som måtte føre til at britene valgte 12-årsstatistikken og japanerne valgte siste års statistikk. Resultatet

La oss så se på de småtallene som måtte føre til at britene valgte 12-årsstatistikken og japanerne valgte siste års statistikk. Resultatet

ståelse for japanernes egne problemer og være villig til å gjøre visse innrømmelser.

For å få bevegelse i forhandlingene må vi videre være villige til å gjøre innrømmelser på et tidlig stadium. Men med 5100 eller 5000 som utgangspunkt kommer vi, med det japanske krav på 4900, hurtig ned på deres tall. Dette kan gi dem en mulighet til å spille på det bilde av situasjonen at Norge og Japan har fremmet de samme krav. For å motvirke dette må vi gi klar beskjed om at et japansk krav på 4900 betinger et langt høyere krav fra vår side, nemlig 5800. Selv en slik erklæring forhindrer imidlertid ikke at det kan oppstå et skjevt bilde dersom vi går for langt ned uten at japanerne selv fremkommer med nye tall. Også uavhengig av dette forhold kan det dessuten oppstå falske forhåpninger.

Jahn kan nettopp ha følt faren for at et skjevt bilde skulle oppstå da han gjorde sin siste innrømmelse (for øvrig etter at japanerne hadde sagt at 4350 enheter var uakseptabelt). Han understreket derfor at dette var hans absolutt siste reduksjon, og han advarte mot å tro at det var uttrykk for svakhet; i tilfelle av fri fangst skulle nordmennene oppvise ganske andre tall.

Det endte ikke med at japanerne bøyde av i Tokyo, og den norske delegasjonen hadde vel heller ikke så store forhåpninger om at det skulle skje i London i juni. Økning av den felles sum gjennom en midlertidig utvidelse av totalkvoten fremsto derfor som en viktig mulighet. Da denne mulighet ble aktualisert, bidro imidlertid ikke de norske representanter så mye til å utnytte den. Mens japanerne (likesom nederlenderne) reduserte sitt krav målt i blåhvalenheter, til tross for at rammen ble utvidet til 16 500, og følgelig senket sitt prosentvise krav merkbart, øket nordmennene sitt absolutte krav slik at prosenten forble den samme. Norges første forslag, som var basert på 5-årsstatistikken, ville gi Norge noe over $\frac{1}{3}$. Norges neste forslag brakte oss ned på 32,5 %, som ville ha gitt 4875 under en totalkvote på 15 000. Sovjets siste forslag, som de norske representanter også aksepterte, til russernes tilfredshet, brakte Norge ned på 32,4 %, eller 4864 under en totalkvote på 15 000.

Lengre ned enn det beveget ikke Norge seg. Likesom det ble klart at 30 %, eller $29\frac{2}{3}$ %, var Japans motstandspunkt, iallfall under en totalkvote på 16 000 eller 16 500 enheter, hadde øyensynlig Jahns siste forslag under Tokyo-møtet, $32\frac{1}{3}$ %, nå blitt Norges, selv under en totalkvote på 16 500 enheter. For at de to store i hvalfangsten, som hadde 60 % å dele mellom seg, skulle holde seg innenfor denne ram-

egne problemer og være villig til å gjøre visse

i forhandlingene må vi videre være villige til å gå på et tidlig stadium. Men med 5100 eller 5000 enheter kommer vi, med det japanske krav på 4900, hurtigere fram enn vi kan gi dem en mulighet til å spille på det bilde som Japan har fremmet de samme krav. For å gi klar beskjed om at et japansk krav på 4900 enheter er krav fra vår side, nemlig 5800. Selv en slik mulighet midlertid ikke at det kan oppstå et skjevt bilde og gå ned uten at japanerne selv fremkommer med en angivelse av dette forhold kan det dessuten oppstå

at man har følt faren for at et skjevt bilde skulle oppstå som følge av innrømmelse (for øvrig etter at japanerne hadde fremmet et slikt krav var uakseptabelt). Han understreket derfor at det var siste reduksjon, og han advarte mot å tro at det ville bli et; i tilfelle av fri fangst skulle nordmennene få et slikt tall.

at japanerne bøyde av i Tokyo, og den norske delegasjonen heller ikke så store forhåpninger om at det ville bli en løsning. Økning av den felles sum gjennom en midlertidig reduksjon av kvoten fremsto derfor som en viktig mulighet. Det ble aktualisert, bidro imidlertid ikke de norske kravene til å utnytte den. Mens japanerne (likesom nesten alle andre) sitt krav målt i blåhvalenheter, til tross for at det var 16 500, og følgelig senket sitt prosentvise krav til 32,4 %, fremmet japanerne sitt absolutte krav slik at prosenten forfalt til 32,4 %, første forslag, som var basert på 5-årsstatistikken for 1947, over 1/3. Norges neste forslag brakte oss ned til 4875 under en totalkvote på 15 000. Sovjetunionens norske representanter også aksepterte, til tross for at det var 16 500 enheter, hadde øyensynlig Jahns siste forslag, 32 1/3 %, nå blitt Norges, selv under en totalkvote på 15 000 enheter. For at de to store i hvalfangsten, som Japan og Norge, skulle holde seg innenfor denne ramme

vegeget ikke Norge seg. Likesom det ble klart at det var Japans motstandspunkt, iallfall under en totalkvote på 16 500 enheter, hadde øyensynlig Jahns siste forslag, 32 1/3 %, nå blitt Norges, selv under en totalkvote på 15 000 enheter. For at de to store i hvalfangsten, som Japan og Norge, skulle holde seg innenfor denne ramme

men, var følgelig ytterligere reduksjoner på tilsammen 2 1/3 % nødvendig.

g. Noen tanker om årsakene til sammenbruddet og betingelsene for effektive internasjonale forhandlinger

En angivelse av årsaken til en begivenhet, for eksempel sammenbruddet i gitte forhandlinger, eller en angivelse av de nødvendige eller tilstrekkelige betingelser for en begivenhet, for eksempel at forhandlinger lykkes, vil alltid være relativ til visse forutsetninger — dels forutsetninger om faktiske forhold, dels forutsetninger av vurderende art.

Således kan man ta for gitt den innflytelse hvalfangstindustrien øvet ved fastsettelse av totalkvoten i 50-årene, mer spesielt den manglende autoritet vitenskapelige utsagn om fangstgrunlaget enda hadde på denne tid, og så spørre hvilke betingelser som var nødvendige eller tilstrekkelige for å få i stand en rimelig avtale om nasjonale kvoter. Eller man kan ta Hvalfangstkonvensjonen for gitt og stille spørsmålet om betingelsene for en annen innflytelsesfordeling innenfor denne ramme, med de muligheter det ville ha medført.

Når det gjelder forutsetninger av vurderende art, kan man ta for gitt at en bestemt kvotefordeling, for eksempel den Norge gikk inn for i 1947, var rimelig, og så spørre hvorfor det ikke var mulig å hale en slik avtale i land. Eller man kan ta utgangspunkt i en annen fordeling, for eksempel en som ville gi Norge og Japan like store kvoter, og spørre hvorfor det ikke var mulig å oppnå enighet om en slik fordeling.

Hvalfangstforhandlingene gir utvilsomt stoff til gjennomtenkning av problemer på en rekke plan, således spørsmålet om hvordan det internasjonale samarbeid på et slikt område bør være regulert for at uenighet og interessemotsetninger skal bli løst på et realistisk grunnlag og i samsvar med de globale interesser. I disse avsluttende bemerkninger skal vi imidlertid begrense vår diskusjon sterkt. Med utgangspunkt i analyse av Japans og Norges forhandlingsadferd vil vi rette søkelyset mot de institusjonelle betingelser for en effektiv norsk forhandlingsinnsats i spørsmål som krever en allsidig analyse og interesseavveining. Heller ikke dette ene spørsmålet vil bli gjort til gjenstand for en omfattende diskusjon. Vi nøyer oss med en antydning og en problemstilling.

Norges forhandlingsinnsats kan vurderes på forskjellige måter. En vurdering er følgende: Den relativt harde linje Norge fulgte, var den riktige; man kan diskutere om den kunne ha vært gjennomført på en

bedre måte, men det vesentlige er at den alt i alt ga et tilfredstillende resultat nasjonalt sett uten å avstedkomme vesentlige skadevirkninger. En annen vurdering er som følger: Ved å notifisere utmelding av Hvalfangstkonvensjonen hadde Norge påtatt seg et stort ansvar; Norge måtte derfor sette mye inn på å forhindre brudd, mer spesielt foreta en grundig analyse som sikret realisme i vurderingene, og være villig til å ofre mye for å oppnå en avtale; det viste seg imidlertid at våre myndigheter ikke var i stand til å gjennomføre en slik linje. Også en tredje vurdering er mulig; Hva man enn måtte mene om en hard kontra en myk forhandlingslinje, er det bemerkelsesverdig at Utenriksdepartementet kort før Hvalfangstkonvensjonens årsmøte anbefalte en utsettelse som trolig ville ha gitt et mindre gunstig resultat for norske hvalfangstinteresser enn en myk forhandlingslinje; dette forhold tyder på at man i beslutningsprosessen ikke hadde vært i stand til å gjennomarbeide og integrere et tilstrekkelig bredt spektrum av premisser.

Uansett hvilke av disse vurderinger man slutter seg til, er det grunn til å underkaste den beslutningsprosess som gjorde seg gjeldende på norsk side, en kritisk analyse. Men det er selvfølgelig spesiell grunn til å gjøre dette hvis en heller til en av de to siste oppfatninger.

Man kan spørre om den gamle høvding Gunnar Jahn var velegnet for oppgaven som forhandlingsleder. Vi sitter igjen med det inntrykk at han gjorde en kraftfull innsats som forhandler; og selv om han opptrådte ukorrekt ved å gå utenom instruksene, synes hans forsøk på å få bevegelse i forhandlingene i og for seg å ha vært rimelige. Men Jahn var neppe den rette til å lede eller stimulere til en bred diskusjon av opplegget for forhandlingene. Imidlertid er det nok den institusjonelle oppbygningen snarere enn personene søkelyset bør rettes mot.

Det kan synes som om hvalfangstforhandlingene i og med Hvalrådet hadde en bedre institusjonell forankring enn mange andre internasjonale forhandlingsoppdrag. Imidlertid var ikke Hvalrådet bygget opp med sikte på å forberede vanskelige internasjonale forhandlinger. Det besto av to representanter for hvalfangstselskapene, to for sjømannsorganisasjonene og tre regjeringsoppnevnte medlemmer. Representantene for hvalforskningen, Utenriksdepartementet og fagdepartementet hadde ikke stemmerett.

Det forekommer oss at man ved slike vanskelige forhandlingsoppdrag burde ha en egen arbeidsgruppe eller et eget sekretariat som er i stand til å analysere de forskjellige relevante aspekter — i dette tilfelle både de næringsøkonomiske, de distriktpolitiske, de nasjonaløkonomiske, de biologiske, de utenrikspolitiske og de globale sider ved pro-

det vesentlige er at den alt i alt ga et tilfredstillende resultat sett uten å avstedkomme vesentlige skadevirkninger. Dette er som følger: Ved å notisere utmelding av Hvalfangstkonvensjonen hadde Norge påtatt seg et stort ansvar; Norge hadde mye inn på å forhindre brudd, mer spesielt foretatt som sikret realisme i vurderingene, og være villig til å oppnå en avtale; det viste seg imidlertid at våre forhandlere var i stand til å gjennomføre en slik linje. Også en annen mulighet; Hva man enn måtte mene om en hard forhandlingslinje, er det bemerkelsesverdige at Utenriksdepartementet før Hvalfangstkonvensjonens årsmøte anbefalte en slik linje; det ville ha gitt et mindre gunstig resultat for norske forhandlere enn en myk forhandlingslinje; dette forhold tyder på at forhandlingsprosessen ikke hadde vært i stand til å gjennomføre et tilstrekkelig bredt spektrum av premisser.

Av disse vurderinger man slutter seg til, er det grunnlaget for en beslutningsprosess som gjorde seg gjeldende på grunnlag av en slik analyse. Men det er selvfølgelig spesiell grunn til å se på den heller til en av de to siste oppfatninger. Den gamle høvding Gunnar Jahn var velegnet som forhandlingsleder. Vi sitter igjen med det inntrykket av en kraftfull innsats som forhandler; og selv om han opplevde å gå utenom instruksene, synes hans forsøk på å få gjennomført forhandlingene i og for seg å ha vært rimelige. Men Jahn hadde ikke vært i stand til å lede eller stimulere til en bred diskusjon av forhandlingene. Imidlertid er det nok den institusjonelle grunnlaget for en personene søkelyset bør rettes mot.

Spesielt om hvalfangstforhandlingene i og med Hvalrådets institusjonell forankring enn mange andre interesseringsoppgaver. Imidlertid var ikke Hvalrådet bygget opp til å forberede vanskelige internasjonale forhandlinger. Representanter for hvalfangstselskapene, to for sjøfartsselskapene og tre regjeringsoppnevnte medlemmer. Representantene for forskningen, Utenriksdepartementet og fagdepartementet stemmer rett.

Det er oss at man ved slike vanskelige forhandlingsoppgaver bør opprette en arbeidsgruppe eller et eget sekretariat som er i stand til å ta hensyn til de forskjellige relevante aspekter — i dette tilfellet økonomiske, de distriktpolitiske, de nasjonaløkonomiske, de utenrikspolitiske og de globale sider ved pro-

blemkomplekset. Arbeidsgruppen eller sekretariatet må videre være i stand til å integrere de forskjellige synspunkter. Sist, men ikke minst så trengs det forhandlingsteknisk ekspertise i et slikt organ.

Nøyaktig hvor en slik arbeidsgruppe, eller et slikt sekretariat, i det enkelte tilfelle bør plasseres administrativt, kan diskuteres. I det hele er det en rekke problemer som må avklares. De erfaringer som er gjort i forbindelse med de store forhandlingsoperasjoner som er gjennomført i løpet av de siste årene, vil her være av interesse: NORDØK-forhandlingene, medlemskapsforhandlingene med EF, og handelsavtaleforhandlingene med EF. Forhandlingene vedrørende oljerettigheter i Nordsjøen og forhandlinger vedrørende polare spørsmål, havbunnsproblemer og de store sikkerhetsspørsmål i Europa er også relevante. Det faller naturlig å ytre et ønske om at Utenriksdepartementet vil ta initiativet til en analyse og diskusjon av betingelsene for en tilfredsstillende forberedelse og gjennomføring av forhandlinger som kaller på bred analyse og interesseavveining.

Noter

Jeg er blitt gjort oppmerksom på enkelte feil i historikken, som sto i IP 2/1973, og enkelte formuleringer som det kan være grunn til å utdype. Spesielt er jeg tidligere direktør i Norges Hvalfangstforbund, Einar Vangstein, takk skyldig for hans kommentar.

S. 453; 2. avsn.: Det bør understrekes at Norge og Nederland hadde ulike motiver for å melde seg ut av Hvalfangstkonvensjonen. Norge gjorde det for å fremtvinge reelle forhandlinger om nasjonale kvoter. Nederland viste derimot ingen interesse for kvoteforhandlinger på dette tidspunkt.

S. 456; 1. avsn.: Norges kvote i 1970 var 231 blåhvalenheter, ikke 500.

S. 456; 4. avsn.: Av de omtalte ekspedisjoner, som representerte en modernisering av flåtene, satte Sovjetunionen inn 3 i Antarktis og Japan 4, hvorav 2 var kjøp av ekspedisjoner som alt deltok i sydhavsfangsten.

S. 457; 2. avsn.: Selv om myndighetene satte slike betingelser for salget av «Suderøy» at salget ikke gikk i orden, og nektet eksportlisens for «Thorshammer», kan man ikke si at det her kom til motsetninger mellom myndighetene og selskapene. (Hvalfangstforbundet var innforstått med at man under kvoteforhandlingene ikke skulle forhandle om salg av ekspedisjoner.)

S. 458; 4. avsn.: Sjaastads statistikk «baserte seg på fangststatistikken for de siste 11 år» i følgende forstand: Man hadde beregnet den gjennomsnittlige fangst for hver av de ekspedisjoner som skulle være med i 1958/59, og så lagt sammen for hver nasjon. Japans gjennomsnitt inkluderer derved fangsten til «Olympic Challenger» og «Abraham Larsen», som nylig var overtatt av Japan. Dessuten hadde Japan fått seg tildelt en gjennomsnittsfangst pr. sesong for de øvrige japanske ekspedisjoner som ikke hadde deltatt i alle 11 sesonger. Japans faktiske fangst, men medregnet «Olympic Challenger» og «Abraham Larsen», 1947/48—1958/59 var 24,5 % og Norges 44,1 %. Japans gjennomsnittsfangst eksklusivt

«Olympic Challenger» og «Abraham Larsen» var bare ca. 14 %. Det bør samtidig nevnes at Norge i sesongen 1958/59 fanget 37,8 % og Japan 32,9 %.

S. 460: Det var ifølge en japansk artikkel gjenngett av Tønnessen (s. 349) en stilltiende overenskomst mellom verdens hvalfangstnasjoner at man ikke ytterligere skulle øke antallet av deltagende ekspedisjoner. («Kommissjonen» i vår tekst var rettet til «fangstlandene» i korrekturen, men ved en misforståelse ble feilen stående.)

Når det gjelder artikkelens annen del, i IP 4/1973, vil jeg gjerne foreta to korreksjoner:

S. 931; 3. avsn.: Det bør bemerkes at de 7 kokerier Sovjet hadde planlagt å bygge, ikke bare skulle dekke fangsten i Antarktis. Sovjet fanget også i Stillehavet.

S. 938; 2. avsn.: Nest siste periode bør lyde: «Om han ikke er for urimelig, vil den store aktøren ha klart mindre å vinne på å insistere på sitt krav enn den andre, og gjennomsnittlig nesten like mye å tape.»

I en note til artikkelens første del, i IP 2 1973, gjorde jeg rede for den hjelp jeg hadde fått av forskjellige kolleger og spesialister i arbeidet med artikkelen. I tillegg til dem som der ble nevnt (og i tillegg til dem som nevnes under «Kilder og teoretisk litteratur») vil jeg her få takke konsulent Valter Angell og forsker Daniel Heradstveit, Norsk Utenrikspolitisk Institutt, for nyttige kommentarer til manuskriptet til de to siste delene av artikkelen.

Kilder og teoretisk litteratur

1. Primærkilder, intervjuer, etc.

Nærværende undersøkelse bygger, i tillegg til arbeidene i den etterfølgende liste, på Hvalrådetets dokumenter (dvs. møterefater, innberetninger o.l.) og de enkelte referater fra Den internasjonale hvalfangstkonvensjons årsmøter. Videre har jeg sommeren 1973 hatt inngående samtaler med Norges representant i Den internasjonale hvalfangstkommissjon, generalkonsul Inge Rindal, som nå er Kommisjonens formann, byråsjef Erik Moe i Fiskeridepartementets fangstkontor, tidligere direktør i Norges Hvalfangstforbund Einar Vangstein, som fortsatt er ansvarlig for den internasjonale hvalfangststatistikk, og tidligere industriminister Kjell Holler. Direktør Vangstein har også gitt meg opplysninger gjennom skriftlige kommentarer. Tidligere har jeg hatt gleden av å tale med hvalfangsthistorikeren dr. philos. Johan N. Tønnessen, og førsteamanuensis dr. philos. Åge Jønsgård, Institutt for marinbiologi og limnologi, om emner som tas opp i dette arbeid.

2. Litteratur om hvalfangst

- Bettum, Frithjof: *Hvalfangstens utvikling og dens hovedproblem i dag*. Norges Handelshøyskole, 1960. (Også trykt i Norsk Hvalfangsttidende, 49, juni 1960, s. 246—65.)
- Bock, Peter Gidon: *A Study in International Regulation: The case of whaling*. Ph.d. dissertation, New York University, 1966 (stensil).
- McVay, Scott: «The Last of the Great Whales», *Scientific American*, Vol. 215, No. 2 (August 1966), s. 13—21.
- McVay, Scott: «Does the Whale's Magnitude Diminish? — Will He Perish?» *Bulletin of the Atomic Scientists*, February, 1971, pp. 38—41.
- Midgaard, Knut og Per Overrein: *Spillet om hvalen i Antarktis*. Institutt for Statsvitenskap, Oslo 1970 (stensil).
- Overrein, Per: *Forhandlingsteori og strategi belyst ved hvalfangstforhandlinger*. Institutt for statsvitenskap, Oslo 1968 (magisteravhandling, maskinskrivet).
- Overrein, Per: *Hvalfangstforhandlingene 1958—62: Et eksempel på «distributive bargaining»*. Institutt for statsvitenskap, Oslo 1971 (stensil).

» og «Abraham Larsen» var bare ca. 14 %. Det bør sam-
 i sesongen 1958/59 fanget 37,8 % og Japan 32,9 %.
 ølge en japansk artikkel gjenngett av Tønnessen (s. 349) en
 st mellom verdens hvalfangstnasjoner at man ikke ytterli-
 et av deltagende ekspedisjoner. («Kommissjonen» i vår tek-
 andene» i korrekturen, men ved en misforståelse ble feilen

kkelens annen del, i IP 4/1973, vil jeg gjerne foreta to kor-

et bør bemerkes at de 7 kokerier Sovjet hadde planlagt i
 lle dekke fangsten i Antarktis. Sovjet fanget også i Stille-

est siste periode bør lyde: «Om han ikke er for urimelig,
 ha klart mindre å vinne på å insistere på sitt krav enn den
 tittlig nesten like mye å tape.»

elens første del, i IP 2 1973, gjorde jeg rede for den hjelp-
 skjellige kolleger og spesialister i arbeidet med artikkelen.
 ler ble nevnt (og i tillegg til dem som nevnes under «Kilder
 ») vil jeg her få takke konsulent Valter Angell og forsker
 Norsk Utenrikspolitisk Institutt, for nyttige kommentarer
 to siste delene av artikkelen.

Retisk litteratur

, intervjuer, etc.
 else bygger, i tillegg til arbeidene i den etterfølgende liste,
 enter (dvs. møtoreferater, innberetninger o.l.) og de en-
 internasjonale hvalfangstkonvensjons årsmøter. Videre har
 ett inngående samtaler med Norges representant i Den in-
 tkommissjon, generalkonsul Inge Rindal, som nå er Kom-
 yråsjef Erik Moe i Fiskeridepartementets fangstkontor,
 Norges Hvalfangstforbund Einar Vangstein, som fortsatt er
 ernasjonale hvalfangststatistikk, og tidligere industriminister
 Vangstein har også gitt meg opplysninger gjennom skrift-
 lligere har jeg hatt gleden av å tale med hvalfangsthisto-
 han N. Tønnessen, og førsteamanuensis dr. philos. Age
 marinbiologi og limnologi, om emner som tas opp i dette

hvalfangst
 angstens utvikling og dens hovedproblem i dag. Norges
 1960. (Også trykt i Norsk Hvalfangsttidende, 49, juni

Study in International Regulation: The case of whaling.
 New York University, 1966 (stensil).

ast of the Great Whales», *Scientific American*, Vol. 215,
 66), s. 13—21.

the Whale's Magnitude Diminish? — Will He Perish?»
omic Scientists, February, 1971, pp. 38—41.

er Overrein: *Spillet om hvalen i Antarktis*. Institutt for
 o 1970 (stensil).

llingsteori og strategi belyst ved hvalfangstforhandlinger.
 itenskap, Oslo 1968 (magisteravhandling, maskinskrevet).

ngstforhandlingene 1958—62: Et eksempel på «distri-
 . Institutt for statsvitenskap, Oslo 1971 (stensil).

Tønnessen, Johan N.: Den moderne hvalfangsts historie. Bind II, *Verdensfangsten*
 1883—1924. Norges Hvalfangstforbund, Sandefjord, 1967.
 Bind III: *Den pelagiske fangst 1924—1937*, og bind IV: *Den pelagiske*
fangst 1937—69. Norges Hvalfangstforbund, Sandefjord, 1970.
 Wade, Nicholas: «International Whaling Omission», *Nature*, Vol. 232, 9. juli
 1971, s. 80—82.

3. Teoretiske og empiriske arbeider som er relevante
 for handlingsstudier

Butenschön, Nils: *Nigeria/Biafra: Konflikt og forhandlinger*. Report No. 12 from
 the Institute of International Affairs, Oslo, December 1972.

Coddington, Alan: *Theories of the Bargaining Process*. London: George Allen
 and Unwin, 1968. (Teknisk krevende.)

Cross, John G.: *The Economics of Bargaining*. New York (London): Basic Books.
 1969. (Teknisk krevende.)

Dynna, Bjørn: *Fiskerisektoren i de norske utvidelsesforhandlingene med EF*
 1970—72. Institutt for statsvitenskap, Oslo 1973 (hovedoppgave, stensil).

Frankena, W. K.: *Ethics*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall, 1968.

Frøysnes, Torbjørn: *Jordbruksforhandlingene med EF: En forhandlingsteoretisk*
analyse. Institutt for statsvitenskap, Oslo 1973 (hovedoppgave, stensil).

Gustafsson, Lennart: *Förhandlingar: En teoretisk analys av gemensamt besluts-*
fattande. Stockholm: Prisma 1971.

Hanevold, Truls: «The Antarctic Treaty Consultative Meetings: Form and
 Procedure». *Cooperation and Conflict*, 1971: 3/4.

Heradstveit, Daniel: *Arab and Israeli Elite Perceptions*. Oslo: Universitetsfor-
 laget, 1973.

Hirschmann, Albert O.: *Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms,*
Organizations, and States. Cambridge, Mass.: Harvard University Press,
 1970.

Holte, Fritz C.: *Sosialøkonomi*. Oslo: Universitetsforlaget 1970 (2. utg.).

Inklé, Fred Charles: *How Nations Negotiate*, New York (London): Harper &
 Row, 1964.

Jervis, Robert: *The Logic of Images in International Relations*, Princeton, N. J.:
 Princeton University Press, 1970.

Kelman, Herbert C. (ed.): *International Behavior: Socio-Psychological Analysis*.
 New York (London): Holt, Rinehart and Winston, 1965.

Lall, Arthur: *Modern International Negotiation: Principles and Practice*, New
 York (London): Columbia University Press, 1966.

Luce, R. Duncan & Howard, Raiffa: *Games and Decisions: Introduction and*
Critical Survey, New York: John Wiley & Sons (London: Chapman & Hall),
 1958 (først utgitt 1957).

Midgaard, Knut: *Strategisk tenkning: Noen spilleteoretiske emner med særlig*
tanke på internasjonal politikk, Oslo: Norsk Utenrikspolitisk Institutt, 1967
 (1. utg. 1965).

Midgaard, Knut, Halvor Stenstadvold og Arild Underdal: «An Approach to
 Political Interlocutions», i *Scandinavian Political Studies*, 1973.

Nierenberg, Gerard I.: *The Art of Negotiations: Psychological Strategies for*
Gaining Advantageous Bargains, New York: Hawthorn Books, 1968.

Olsson, Jr., Mancur: *The Logic of Collective Action: Public Goods and the*
Theory of Groups, New York: Schocken Books, 1968 (third printing, 1970).

Sand, Turid: *Opprettelsen av Antarktistraktaten av 1959: En forhandlingsteo-*
retisk analyse. Fridtjof Nansen-stiftelsen på Polhøgda/Institutt for statsvi-
 tenenskap, Oslo 1972 (hovedoppgave, maskinskrevet).

Sen, Amartya K.: *Collective Choice and Social Welfare*. London: Oliver &
 Boyd, 1970. (Kombinasjon av tekniske og utekniske kapitler.)

Schelling, Thomas C.: *The Strategy of Conflict*. Cambridge, Mass.: Harvard
 University Press, 1970.

- Sollie, Finn: «Norges kontinentalsokkel og grensespørsmålet på havbunnen» *Årbok 1972/73: Utvalget for rustningskontroll og nedrustning*. Oslo 1973.
- Ståhl, Ingolf: *Bargaining Theory*. Stockholm: EFI (The Economic Research Institute at the Stockholm School of Economics), 1972. (Teknisk krevende.)
- Traavik, Kim: *Et nytt territorium åpnes: En studie av forhandlingene om kontinentalsokkelkonvensjonen av 1958*. Fridtjof Nansen-Stiftelsen på Polhøgda/Institutt for statsvitenskap, Oslo 1973 (hovedoppgave, stensil).
- Underdal, Arild: *Forhandlingene om norsk medlemskap i EF: En studie av rammebetingelser*. Oslo: Institutt for statsvitenskap, 1972 (magisteravhandling, stensil).
- Walton, Richard E. & McKersie, Robert B.: *A Behavioral Theory of Labor Negotiations: An Analysis of a Social Interaction System*. New York (London): McGraw-Hill Book Company, 1965.